

Nem foglalkoztatott, oktatásban vagy képzésben nem részesülő „NEET”-fiatalok: jellemzők, költségek és szakpolitikai válaszleptések Európában

Összefoglaló

Bevezetés

Európa közvetlen jövője a 15–29 éves korosztályba tartozó 94 millió európai fiatalon múlik. A totális globalizáció korában élő generációnak a felnőtté válás fiatal nemzedékek által megtapasztalt kihívásain túl az előregedő társadalommal járó felelősséggel is meg kell birkóznia. Ezért is aggasztó, hogy a gazdasági válság különösen súlyosan érintette őket. 2011-ben mindössze 34 százalékuknak volt állása, ami az Eurostat által valaha feljegyzett legalacsonyabb érték. A munkanélküliségi adatok szintén a fiatalok észlelhetően nehezebb munkaerő-piaci helyzetéről tanúskodnak, hiszen a recesszió kezdete óta a fiatal munkanélküliek száma 1,5 millióval emelkedett és 2011-ben elérte az 5,5 milliót (21 százalékot).

Noha a statisztikák aggasztóak, már csak azért sem tükrözik megfelelően a fiatalok helyzetét, mert sokan közülük diákok, vagyis nem minősülnek munkaerőnek. Ezért az Európai Unió politikusai egyre inkább a „nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő” személyeket összefogó úgynevezett NEET-konceptiót alkalmazzák. A meghatározás lényegében magától értetődő: azokra utal, akik állástalanok, nem vesznek részt képzésben és nem minősülnek diáknak. Ez a munkaerőpiacról és esetlegesen általában véve a társadalomból való kiszorulás mérőszáma.

Ez a jelentés az európai fiatalok és különösen a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő társadalmi csoport munkaerő-piaci helyzetét elemzi. Megvizsgálja a NEET-csoportba való tartozás jegyeit és felméri a NEET-fiatalok gazdasági és társadalmi költségeit. Vizsgálja továbbá, hogy a tagállami szakpolitikák hogyan segíthetik a fiatalokat abban, hogy megvethessék lábukat a munkaerőpiacon.

Szakpolitikai háttér

Unió szinten az ifjúsági munkanélküliség vonatkozásában a NEET-fiatalok az egyik legtöbb problémát felvető csoport. Válaszleptésként az Európai Bizottság útjára indította a Mozgásban az ifjúság elnevezésű, az Európa 2020 stratégia részét képező kiemelt kezdeményezést, valamint a 2012–2013-ra vonatkozó „Több lehetőséget a fiataloknak” kezdeményezést. E kezdeményezések célja, hogy felszabadítsa az ifjúságban rejlő potenciált és az előttük álló kihívások leküzdéséért összehangolt fellépésre szólítsa fel a tagállamok hatóságait, üzleti vállalkozásait, szociális partnereit és az Európai Uniót. Hangsúlyos szerepet kap az oktatásba és képzésbe, illetve a munkaerőpiacra való visszatérés lehetőségének biztosítása. 2012-ben az Európai Bizottság „Út a munkahelyteremtő fellendülés felé” című foglalkoztatási csomagja ismételt hangsúlyozta a fiataloknak szóló lehetőségek biztosításának szükségességét, külön kiemelve a fiatalok körében tapasztalt drámai szintű munkanélküliséget és NEET-státusz visszaszorításának és a munkaerőpiacra való belépés biztosításának fontosságát.

A munkaerőpiac és a fiatalok társadalmi helyzetének megfigyelésére, valamint a tagállamok közötti összehasonlítás megkönnyítésére az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia részeként új mutatókat vezetett be – ilyen például a NEET-ráta. Ez láthatóbbá teszi a fiatalokat érintő problémákat, megszilárdítva helyüket a politikai napirendben.

Fő megállapítások

Az Eurostat adatai szerint 2011-ben 7,5 millió 15–24 éves, valamint 6,5 millió 25–29 éves európai fiatal sem a munkaerőpiacon, sem az oktatásban nem volt jelen. Ez összhangban áll a NEET-ráta jelentős növekedésével: ez az arány 2008-ban a 15–24 éves korosztályban 11 százalékon, míg a 25–29 éves

korosztályban 17 százalékon állt, 2011-re pedig sorrendben 13%-ra, illetve 20%-ra nőtt. Az egyes tagállamok között jelentős, kevesebb mint 7 százaléktól (Luxemburg és Hollandia) több mint 17 százalékiig (Bulgária, Írország, Olaszország és Spanyolország) terjedő különbségek tapasztalhatók.

A NEET-fiatalok köre meglehetősen heterogén. Legnépesebb alcsoportjukat jellemzően a hagyományosan munkanélküli fiatalok alkotják. Más kiszolgáltatott alcsoportjaikba tartoznak a betegek, a fogyatékkal élők, valamint a fiatal gondozók. A nem kiszolgáltatott alcsoportokba azok tartoznak, akik munkájukat és tanulmányaikat önként szüneteltetik vagy alkotótevékenységet (művészetek, zene, önképzés) folytatnak. Közös bennük, hogy hivatalos csatornákon keresztül nem járulnak hozzá a humán tőke növeléséhez.

Vannak olyan fiatalok, akik társaiknál nagyobb eséllyel válnak a NEET-csoport tagjává. Az alacsony képzettségűek a felsőoktatásban végzetekhez viszonyítva háromszor nagyobb eséllyel, míg a bevándorló háttérű fiatalok a született állampolgárokhoz képest 70 százalékkal nagyobb eséllyel válnak NEET-fiattalá. A fogyatékkal vagy valamilyen egészségügyi problémával élő fiatalok egészséges társaikhoz képest 40 százalékkal nagyobb eséllyel kerülnek a NEET-csoportba. A családi háttér szintén kulcsfontosságú tényező.

A NEET-státus az egyén, a társadalom és a gazdaság vonatkozásában egyaránt hátrányos következményekkel jár. A NEET-életnek ugyanakkor számos szociális következménye is lehet, ilyen az elégedetlenség, a bizonytalan és kedvezőtlen jövőbeni foglalkoztatás, a fiatalkori bűnözés vagy a mentális és fizikai egészségügyi problémák.

A fiatalok munkaerőpiacról való kikerülése 2011-ben 153 milliárd EUR gazdasági veszteséget okozott. Ez a konzervatív becslés az európai GDP 1,2 százalékának felel meg. Noha a tagállamok között jelentős eltérés mutatkozik, egyes országok (például Bulgária, Ciprus, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország és Lengyelország) különösen magas, akár GDP-jük 2 százalékát meghaladó árat fizetnek.

A NEET-fiatalokat a politikai és társadalmi elidegenedés veszélye is súlyosabban érinti. Nem NEET-fiatalokkal összehasonlítva a NEET-csoportot lesújtóan alacsony politikai érdeklődés, politikai és társadalmi szerepvállalás, illetve alacsony bizalomszint jellemzi.

Szakpolitikai iránymutatások

A célkitűzéseik és módszereik terén jelentősen eltérő tagállami szakpolitikai intézkedések a foglalkoztatáshoz vezető út számos pontján

megjelennek. Jóllehet hatékonyságuk nehezen megítélhető, a szakpolitikai tervezésben és végrehajtásban számos helyes gyakorlat is fellelhető.

- A szakpolitikai intézkedéseket aszerint kell csoportosítani, hogy a foglalkoztatáshoz vezető út mely problémáit célozzák meg, és a kiszolgáltatott csoportok közül, amelyeknél a többszörös hátrányok nagyobb valószínűséggel halmozódnak, melyekre fordítanak különös figyelmet.
- Az intézkedések kedvezményezettjeinek munkaerő-piaci felkészültségére kiemelt figyelmet kell fordítani. Míg a felkészültebbek számára a munkaerő-piaci igényeken alapuló kezdeményezések is előnyösek, másoknak a foglalkoztatási programokban való részvétel előtt még személyes korlátaikat kell leküzdeniük.
- A rövid távú megoldások nem elegendőek, a fiatalokat hosszú távú és fenntartható életútra kell vezetni. Kedvező, stabil és fenntartható foglalkoztatásra van szükségük. Ez egyebek mellett a sikeres munkaerő-piaci integrációhoz szükséges képesítések átadását is magába foglalja.
- Elengedhetetlen az érdekeltek széles körének bevonása a fiatalok foglalkoztatásával kapcsolatos intézkedések tervezésébe és végrehajtásába. Kulcsfontosságú a munkáltatókkal és képviselőikkel kialakított szoros együttműködés, aminek eredményeként a kedvezményezettek foglalkoztathatóságát előmozdító intézkedések szülehetnek.
- A fiatalok foglalkoztatását célzó intézkedéseknek ügyfél- és nem szolgáltató-központúnak kell lenniük. Ez különféle – például az oktatás fősodrába eső tanulástól az egyénre szabott, támogatott tanulásiig terjedő – életutak támogatását jelenti.
- Sikeres az innovatív szakpolitikai intézkedések vezetnek. Ezek új módszerekkel igyekeznek célcsoportjaikat elérni, mely módszerek fontos szerepet játszanak a kiszorult fiatalok bevonásában, míg a különböző ösztönzők, „márkaépítő” és marketingkampányok a fiatalokra vonatkozó átfogóbb foglalkoztatási szolgáltatások kapcsán lehetnek hasznosak.

További információ

A NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe (Nem foglalkoztatott, oktatásban vagy képzésben nem részesülő „NEET”-fiatalok: jellemzők, költségek és szakpolitikai válaszleptések Európában) című jelentés a www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm weboldalon olvasható.

További információ: Massimiliano Mascherini kutatási menedzser, mam@eurofound.europa.eu